

Tema i dilema: Štedjeti ili investirati u ovim izazovnim vremenima?

1. PROSINCA 2022.

Foto: Freepik

Raspolaganje osobnim financijama, iako na prvu vrlo jednostavna mudrolija jer kako kaže dobra stara poslovice “moji novci – moja briga”, ponekad uistinu zna biti “viša matematika”. Potrošiti višak novca na odjeću i putovanja, otvoriti štednju ili uložiti u nekretninu? Pitanja su to čiji odgovori ovise o nizu drugih čimbenika. Razina rizika, zadovoljstvo, želja za stvaranjem veće vrijednosti novca, visina prihoda, odgoj, ali i financijsko znanje, čimbenici su koji utječu na naše ponašanje i koji u konačnici određuju naš financijski put. Upravo zbog svih navedenih čimbenika, teško je predložiti univerzalnu odluku jer ona ovisi o pojedincu i svatko od nas donosi ju individualno, sam za sebe, u skladu sa svojim preferencijama.

Naravno, u izazovnim vremenima u kakvima živimo danas, a o čemu smo pisali u ranije objavljenom članku, još je zahtjevnije donijeti pravu odluku, a ona uvelike ovisi i gospodarskoj slici zemlje. No, najveći “dio kolača” u toj odluci zapravo zauzima (ne)znanje, ono financijsko.

Smatra tako i naš sugovornik, ekonomski analitičar i profesor Damir Novotny – Dunning-Kruger efekt ukazuje na čestu pojavu da su ljudi s ispodprosječnim znanjem uvjereni kako znaju više od onih koji stvarno znaju te da podcjenjuju inteligenciju i znanje ostalih ljudi. Ako su socijalni psiholozi David Dunning i Justin Kruger, koji su 1999. godine istražili ovu pojavu, u pravu, tada možemo potvrditi da manjak znanja iz područja financijskog upravljanja kod kućanstava i vladinog sektora može biti iznimno ozbiljan problem u donošenju svakodnevnih i osobito dugoročnih, ekonomskih odluka. Ako kod ekonomskih aktera prevladava neznanje, nije moguće očekivati ubrzani ekonomski rast te povećavanje ukupnog nacionalnog bogatstva i općeg blagostanja. Na žalost, sudeći po mnogim pogrešnim ekonomskim odlukama na mikro i makro razini, mogli bismo ustvrditi da u Hrvatskoj neznanje prevladava – rekao nam je Novotny te istaknuo kako je hrvatska ekonomija, na žalost u protekla dva desetljeća ostvarivala prosječne stope rasta od 1,8% godišnje, daleko najniže u krugu usporedivih zemalja srednje i istočne Europe.

Ukoliko se kriza i neizvjesnost povežu sa neznanjem, raspolaganje financijama može zaista otići u krivom smjeru, a nažalost mnogi će u takvom slučaju i odustati od možebitnih prilika ili jednostavno od povećanja vrijednosti svoga novca. Baš zbog toga, uporište svoga znanja treba tražiti u cjeloživotnom učenju koje je nužno u suvremenom okruženju, uvažavajući trendove temeljene na ekonomskim principima koje ekonomska znanosti izučava više od 350 godina.

-Za razliku od financijske krize iz 2009. godine, od koje se hrvatska ekonomija oporavljala više od šest godina, od jednako dubokog pada ekonomskih aktivnosti u 2020. godini oporavak je uslijedio već naredne godine. U ovoj godini se rast novostvorene vrijednosti nastavio po stopi koja bi konačno mogla biti viša od 6%. Dakle, hrvatska ekonomija je tijekom 2021. i 2022. godine ostvarila rast kakav nije u više od prethodnih 15 godina – smiruje Novotny te dodaje kako sve to dokazuje, da je ulazak u članstvo EU ostvario višestruke pozitivne učinke na hrvatsku ekonomiju, kako u pogledu širenja tržišta za domaća mala i srednja poduzeća, koja su snažno povećala izvoz u proteklih godinama i vrlo dobro se integrirala u europsko tržište, tako i u pogledu sređivanja javnih financija i institucionaliziranja javnih politika.

Dakle, može se zaključiti kako je hrvatska ekonomija danas u puno boljem stanju nego krizne 2009. godine, a ulaskom u europodručje do čega nas dijeli još mjesec dana, hrvatska ekonomija dijelit će sudbinu najrazvijenijeg dijela EU za koji se očekuje ekonomsko usporavanje i blaga recesija. Ipak veliki problem, a što će uvelike utjecati i na financijske odluke nas potrošača, ostaje inflacija.

-Inflacija će i nadalje ostati veliki problem koji se neće moći, zbog snažne ekspanzije novčane mase u proteklom desetljeću, riješiti u kratkom roku. Vrlo vjerojatno slijedi desetljeće slabog rasta i relativno visoke inflacije od 4-6% godišnje. Stagnacija na postojećoj razini ekonomskih aktivnosti za Hrvatsku nije dobra vijest. Neusporedivo bi duboki pad ekonomskih aktivnosti, tzv. “W” kriza bio korisniji, jer bi nakon toga zasigurno uslijedio brži rast, kakav smo vidjeli prošle i ove godine – ističe ekonomski analitičar Novotny, a uz to napominje kako vladine politike u Hrvatskoj, na žalost pogoduju ostvarivanju scenarija stagnacije s relativno visokom inflacijom.

I dok nama potrošačima puno pitanja prolazi kroz glavu, a razloga za brigu prema svemu navedenome ima, oni koji za svoju sudbinu nikako ne trebaju strahovati zasigurno su banke, odnosno cjelokupni bankarski sektor.

-Bankarski sektor u Hrvatskoj je vrlo stabilan te se zasigurno ne trebaju očekivati bilo kakvi negativni učinci ulaska u euro-područje na bankarski sustav. Upravo suprotno, banke će ulaskom u euro-zonu dobiti još jedan novi "kišobran" od budućih kriza, koje će zasigurno doći budući da se ekonomije kreću u ciklusima – kaže Damir Novotny.

A što je s građanima? Štedjeti ili investirati u ovakvim vremenima?

-Razdoblje niskih i apsurdnih negativnih kamatnih stopa je zasigurno iza nas. Kamatne stope će postupno rasti, kako na štednju tako i na kredite. Međutim, kamatne stope su daleko niže od stopa inflacije, što dakako pogoduje dužnicima, a šteti onima koji štede. Naime, vrijednost nekretnina koje su kupljene kreditima će, zbog inflacije i rasta nominalnih plaća brže rasti od troškova kredita – upozorava Novotny.

I dok zaključujemo kako je nezahvalno davati uopćene savjete, ponovno se vraćamo na ranije spomenuto znanje, stavove i ponašanje. Realno je za očekivati kako će konzervativnija kućanstva štedjeti, dok će ona sklonija potrošnji i manje konzervativna, u pravilu više trošiti ili ulagati. Ono što Novotny ističe kao upozoravajući element jest to da ulaganje u nekretnine predstavlja visoko rizično i u krizi najmanje likvidno, dok se ulaganje u dionice i poduzetničke projekte, čak i u Hrvatskoj koja nije razvila posebno poticajno okruženje za poduzetništvo, smatra najboljim mogućim ulaganjem.

-Moramo naglasiti da se štednja kućanstava u Hrvatskoj popela na nevjerojatno visokih 30 milijardi eura ove godine. Tome je potrebno pridodati nekoliko milijardi eura štednje koja nije deponirana u bankama. U tom smislu hrvatska kućanstva su prosječno najbogatija u istočnoj Europi, u velikoj mjeri zahvaljujući rasprostranjenoj sivoj ekonomiji – zaključuje Novotny.

Štedjeti ili investirati? Odluka je individualna, a svakako treba biti skrojena prema ekonomskim principima, stručnim analizama i naravno, u skladu sa znanjem, stavovima i ponašanjem nas samih!

(www.icv.hr, Ivana Vidas)

Članak je napisan u okviru programa poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije. Dio je cjeline „Financijska pismenost: test na kojem često padamo“